

ارتقاء امنیت اجتماعی: ضرورت فهم شکاف اجرای خطمشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز سید داریوش جاوید^۱، غلامرضا رحیمی^۲، کرم‌اله دانش‌فرد^۳

چکیده

زمینه و هدف: یکی از وظایف اصلی دولت‌ها تامین نظم و امنیت اجتماعی است که بر تمام ابعاد جامعه تاثیر می‌گذارد. قاچاق کالا و ارز یکی از مهم‌ترین موانع جهت تامین امنیت اجتماعی است که آثار و تبعات مخربی بر جامعه دارد. شواهد گسترده نشان می‌دهد که خطمشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در ایران، پس از تصویب به نتایج موردنظر منتج نشده است. پژوهش حاضر با درک پیچیدگی اجرای خطمشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز به دنبال فهم شکاف اجرای خطمشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز جهت ارتقاء امنیت اجتماعی است.

روش تحقیق: پژوهش حاضر دارای رویکرد کیفی و در قالب پارادایم تفسیری است که برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده، از راهبرد تحلیل مضمون استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از هفده نفر از مجریان خطمشی بود که به‌صورت هدفمند انتخاب شدند و تا زمان اشباع داده‌ها ادامه یافت. برای اعتبار سنجی مدل پژوهش از دو راهبرد بازبینی خارجی و تکثرگرایی استفاده شد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که ۶ مضمون اصلی و ۱۴ مضمون سازمان‌دهنده شامل ضعف ظرفیت نهادی (استقلال سازمانی، ضعف نظام قضایی، فساد اداری)، کمبود منابع (امکانات کنترلی، ضعف نیروی انسانی)، ناسازگاری و عدم انسجام در فرایندها (عدم تعریف دقیق فرایندها، ضعف در انسجام اطلاعاتی، عملکرد جزیره‌ای سامانه‌ها)، ضعف برنامه‌ریزی (تعرفه-گذاری، ضعف ساختاری خطمشی)، ضعف نظارتی (ضعف نظارت در تردد حمل بار، کم‌توجهی به مرزها) موجب شکاف اجرای خطمشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز می‌شود. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از این است که اجرای خطمشی فوق پدیده‌ای پیچیده است که شکاف به وجود آمده عواقب زیانباری بر کشور به دنبال دارد و اغلب توسط خطمشی‌گذاران نادیده گرفته می‌شوند. بنابراین جهت ارتقاء امنیت اجتماعی نیازمند تجدیدنظر در فرآیند اجرای خطمشی است.

کلیدواژه‌ها: امنیت اجتماعی، نظم اجتماعی، اجرای خطمشی، شکاف اجرا، خطمشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز

^۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، ۰۹۱۴۳۲۱۷۸۲۶.

Email: Javid_1137@yahoo.com

^۲. استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Email: drahimi62@gmail.com

^۳. استاد گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ۰۹۱۲۴۰۳۴۴۹۶.

Email: daneshfard@srbiau.ac.ir

مقدمه

نظم و امنیت اجتماعی از دیرباز به عنوان عامل مهمی در جوامع انسانی تلقی شده (آونس^۱، ۲۰۱۱: ۵۴۷) و تامین آن از مهم‌ترین اهداف و وظایف دولت‌ها محسوب می‌شود (عباسی آتویی و همکاران، ۱۴۰۱: ۸). یکی از چالش‌هایی که کشورهای در حال توسعه در جهت تامین امنیت اجتماعی با آن مواجه هستند، پدیده‌ایی به نام قاچاق است (جمشیدی‌فر، زارع فارسانی و صالحی، ۱۴۰۱: ۱۹۲؛ اسدی، ۱۴۰۰: ۹). قاچاق دارای عوارض نامطلوبی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بوده (توکلی، ۱۳۹۹: ۸؛ ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ۱۳۹۴: ۹) و تهدیدی بر ساختار امنیت کشورها است (مرادی و رستمی، ۱۴۰۱: ۱۲۵؛ ساداتی، ۱۳۹۹: ۷۱). همچنین، قاچاق اثراتی چون شکل‌گیری اقتصاد زیرزمینی، کاهش تولید ناخالص ملی، افزایش بیکاری، کاهش سرمایه‌گذاری ملی را به همراه دارد (نقدی و گلی، ۱۳۹۴: ۲۴) و موجب تضعیف درآمدهای دولت، رقابت ناسالم در بازار و تضعیف رفاه مردم می‌شود (هاجری و عالیشانی^۲، ۲۰۲۰: ۱۱۶۰).

قاچاق یک عمل مجرمانه است که در سراسر جهان مشکل‌ساز شده و نیازمند تدوین و اجرای خط‌مشی‌های مناسب در این حوزه هستند (باکر و همکاران^۳، ۲۰۲۱: ۳). اجرای خط‌مشی مبتنی بر خواسته‌های عمومی می‌تواند یک کار چالش‌برانگیز برای نهادهای مجری باشد (بیان و همکاران^۴، ۲۰۲۱: ۴؛ زاهاریدیس^۵، ۲۰۱۴: ۴۳) و فرایندی چندعاملی، چندسطحی، چالش‌برانگیز و پیچیده است (اسمیت و همکاران، ۲۰۲۱: ۳). اجرای خط‌مشی بندرت یک فرایند خطی و منطقی است؛ بازیگران متعددی در آن نقش دارند که اغلب تفسیرهای متفاوتی از خط‌مشی‌ها داشته و با درجات متفاوتی از منظر بصیرت و درک خط‌مشی، آن را مورد تحلیل قرار می‌دهند (شفیلد^۶، ۲۰۰۱: ۲۴۷).

بر این اساس، با توجه به شرایط خاص جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، ایران همواره در مواجهه با پدیده قاچاق بوده و علی‌رغم تأکیدات مکرر مقام معظم رهبری^۷ در مبارزه با قاچاق کالا و ارز و نیز با وجود تقنین خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز و اصلاحیه‌های آن در سال‌های ۱۳۹۲، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۹ و تلاش‌های گسترده دولت با به کارگیری امکانات مختلف در جهت اجرای این خط‌مشی، نمی‌توان ادعا کرد که این تلاش‌ها و پیگیری‌ها به نتیجه مطلوب رسیده و خط‌مشی تقنینی در این امر به غایات مورد انتظار انجامیده (زارع مهدوی و سهرابی، ۱۳۹۶: ۹۰). گواه این امر، آمار اعلام شده توسط ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز است که حجم قاچاق در سال‌های ۱۴۰۰ (۲۰ میلیارد دلار)، ۱۳۹۷ (۱۵ میلیارد دلار)، ۹۶ (۱۲/۹ میلیارد دلار)، ۹۵ (۱۲/۶ میلیارد دلار) است (مرکز پژوهش‌های مجلس^۸، ۱۳۹۹) که نشان می‌دهد که بین اهداف

^۱. Owens

^۲. Hajdari & Alishani

^۳. Bakker et al

^۴. Bian et al

^۵. Zahariadis

^۶. Schofield

^۷. سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران [۱۴۰۰/ ۱/ ۱]، بیانات در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی [۱۴۰۰/ ۱۱/ ۱۰]، بیانات در مراسم تنفیذ حکم

سیزدهمین دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران [۱۴۰۰/ ۵/ ۱۲]

^۸. میزان قاچاق کالا در کشور از جمله مسائلی است که اعداد متعددی درخصوص آن بیان می‌شود، هرچند به واسطه ذات غیرشفاف این پدیده، اعلام میزان دقیق آن امکان‌پذیر نیست. طبق قانون، «ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز» موظف است تا هر سه ماه یک‌بار گزارش دقیقی درخصوص میزان کشفیات و برآورد

خط‌مشی تدوین شده با نتایج حاصل از آن، فاصله و شکاف وجود داد و مجریان خط‌مشی، نتوانستند به‌طور رضایت‌بخش به اهداف خط‌مشی‌های تدوین شده دست یابند، بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که: علل شکاف اجرای خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در جهت ارتقاء امنیت اجتماعی کدام‌اند؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

شواهد گسترده در مورد اجرا نشان می‌دهد که خط‌مشی‌ها پس از تصویب، همان‌طور که پیش‌بینی شده است اجرا نمی‌شوند و همیشه به نتایج موردنظر نمی‌رسند. به‌طور گسترده، چالش‌های مرتبط با شکاف اجرای خط‌مشی را می‌توان از خط‌مشی‌های مشکل‌ساز گرفته تا ضعف سازمان و منابع نام برد. با مروری بر پژوهش‌های انجام شده در زمینه شکاف اجرای خط‌مشی، محققان به عواملی اشاره کردند که در جدول شماره ۱ به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

جدول ۱: پیشینه تحقیقات انجام شده

ردیف	محقق	سال	عنوان پژوهش	نتایج
۱	کسب دوست و همکاران	۱۴۰۱	پیشران بهره‌وری سازمانی؛ آسیب‌شناسی شکاف اجرای خط‌مشی مدیریت سرمایه انسانی	مؤلفه‌های فنی، اقتضایی، انسانی، سیستمی، عوامل ایجاد شکاف اجرای خط‌مشی می‌باشد.
۲	ضابط پور کردی و همکاران	۱۳۹۸	شناسایی و اولویت‌بندی موانع و چالش‌های اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی	موانع مدیریتی ساختاری، موانع درون‌سازمانی، موانع فردی، موانع کلان‌کشوری، موانع مربوط به تدوین خط‌مشی، موانع مربوط به نظام آموزشی، موانع مربوط به اسناد بالادستی، موانع محیطی و ابزاری و موانع مربوط به اجتماع و فرهنگ به‌عنوان چالش‌های اجرای خط‌مشی‌های می‌باشد
۳	رنگریز و مؤذنی	۱۳۹۶	شناسایی و اولویت‌بندی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی	موانع اجرا شامل محتوایی، ساختار و نهاد، پشتیبانی، مجریان و سازمان‌های مجری، محیطی است.
۴	عباسی، معتضدیان و میرزایی	۱۳۹۵	بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی	موانع اجرا: مشکلات تدوین‌کنندگان خط‌مشی، مجریان و استفاده‌کنندگان، ماهیت خط‌مشی، سازمان مجری، انواع کنش‌ها و گروه‌های فشار و محیط اجرا.
۵	پورکیانی، سلاجقه و زارع پور	۱۳۹۳	تبیین موانع اجرای خط‌مشی با استفاده از بحث متمرکز گروهی	موانع اجرا؛ موانع مربوط به منطق: انسجام و واقع‌گرایی؛ ساختار و منابع: محیط قانون؛ مفهوم و نگارش: بازبینی و نظارت؛ کارکنان و مدیران و پشتوانه نظری.
۶	پیترسون، استجیرورگ و گورتیس ^۱	۲۰۲۱	چالش‌های حیاتی در اجرای خط-مشی حمل و نقل پایدار	چالش‌های اجرای خط‌مشی عبارتند از برنامه‌ریزی مبتنی بر پیش‌بینی در مقابل چشم‌انداز، مقابله با ازدحام، مقبولت عمومی مجریان

قاچاق به نمایندگان کمیسیون اقتصادی ارائه کند؛ که آخرین گزارش منتشرشده توسط ستاد درخصوص میزان کشفیات و برآورد حجم قاچاق مربوط به سال ۱۳۹۷ است. همچنین براساس اظهارنظر رئیس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز قاچاق کالا یک‌پنجم تجارت ایران را شامل می‌شود. آمار گمرک نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۰ حجم تجارت کشور، ۱۰۱ میلیارد و ۴۳۶ میلیون دلار بوده است، از آنجایی که سهم قاچاق از تجارت ایران را یک‌پنجم است، لذا با یک تناسب ساده حجم قاچاق کشور ۲۰ میلیارد و ۲۸۷ میلیون دلار خواهد بود (روزنامه فرهیختگان، ۱۴۰۱).

ادامه جدول ۱: پیشینه تحقیقات انجام شده

ردیف	محقق	سال	عنوان پژوهش	نتایج
۷	مولتی و همکاران ^۱	۲۰۲۱	دیدگاه مدیران سطح استانی و ناحیه‌ای در مورد اجرای خط‌مشی	چالش‌های اجرای خط‌مشی عبارتند از: برنامه‌ریزی ضعیف، منابع ناکافی، زیرساخت‌های ضعیف، عدم حمایت ذی‌نفعان، ناسازگاری در تفسیر خط‌مشی‌ها بر اجرای ناموفق خط‌مشی‌ها
۸	ابوبکری، ریچتر و زوینبرگر ^۲	۲۰۱۸	بررسی «شکاف اجرای» در ثبت اراضی	ساده‌سازی حقوقی در مقابل پیچیدگی، عدم سازگاری اداری قوانین، ظرفیت اداری.
۹	کابالا ^۳	۲۰۱۶	موانع اجرای سیاست‌ها و پیامدهای	ظرفیت نهادی، چارچوب قانونی ناکافی، اثرات سیاسی، بودجه کم، عدم هماهنگی بین واحدها
۱۰	چگودا ^۴	۲۰۱۵	تحلیل شکاف‌های اجرای خط‌مشی در آفریقا	عدم تفسیر مناسب خط‌مشی، توالی ضعیف خط‌مشی‌ها، کمبود منابع
۱۱	لینکون ^۵	۲۰۰۶	شکاف اجرای خط‌مشی مراقبت‌های بهداشتی اجتماعی	عدم تخصیص ناکافی بودجه، سطح عملکرد کارکنان و نگرانی بابت اجرای خط‌مشی‌های

شکاف اجرای خط‌مشی

زمانی که دولت‌ها به وجود مشکل عمومی و نیاز به انجام عملی پی می‌برد، اقدام به خط‌مشی‌گذاری می‌کنند (هاولت و همکاران^۶، ۲۰۰۹: ۱۱۴). خط‌مشی‌های عمومی راهنمای عمل برای دولت‌ها است (رحمان خان^۷، ۲۰۱۶: ۵). خط‌مشی عمومی مجموعه اقدامات هدف‌مدار است که به وسیله یک بازیگر یا مجموعه‌ای از بازیگران برای برخورد با یک مشکل و مسئله مورد توجه قرار می‌گیرد (اندرسون^۸، ۲۰۱۱: ۳) خط‌مشی‌ها توسط سیستم پیچیده‌ای از عوامل شکل می‌گیرد، این عوامل شامل بازیگران، شبکه‌ها، شرایط سیاسی، روابط قدرت، فرآیندهای رسمی و غیررسمی، ساختارهای سازمانی، نهادهای خط‌مشی‌گذار و نیروهای ساختاری است (هولمز و همکاران^۹، ۲۰۲۲: ۳). خط‌مشی‌ها با ملاحظات سیاسی و اداری پس از تدوین باید به منصفه اجرا گذاشته شود (دانایی فرد، ۱۴۰۰: الف). اجرا، در معرض عمل قرار دادن خط‌مشی‌ها است و فعلی است که برای برآورده شدن قصد و نیت دولت انجام می‌شود (حافظ^{۱۰}، ۲۰۱۱: ۹۱). اجرای خط‌مشی فرآیندی است که در یک محیط نهادی مشخص صورت می‌گیرد و به ساختار سازمانی خاصی نیاز دارد (ساغر و گوین^{۱۱}، ۲۰۲۲: ۳۴۹) و همواره در هسته سازمان‌های خدمات عمومی به عنوان یکی از گام‌های ضروری در فرآیند خط‌مشی‌گذاری قرار دارد (ژانگ و همکاران^{۱۲}، ۲۰۲۲: ۲۷۳).

¹. Molete

². Abubakari, Richter & Zevenbergen

³. Kalaba

⁴. Chigudu

⁵. lincoin

⁶. Howlett et al

⁷. Rahman Khan

⁸. Anderson

⁹. Holmes et al

¹⁰. Hafiz

¹¹. Sager & Gofen

¹². Zhang et al

اثرات و پیامدهای یک خط‌مشی به واسطه اجرای آن به وقوع می‌پیوندد و اجرای نامناسب خط‌مشی تمام امیدها برای رسیدن به اثرات مورد انتظار را از بین می‌برد (پیترز و همکاران^۱، ۱۹۹۸: ۷). مشکل اجرا در کشورهای در حال توسعه، مشکل شکاف بین اهداف و نتایج به دست آمده از خط‌مشی است. برخی از خط‌مشی‌ها به اهداف خود می‌رسد و برخی دیگر، موفق به این کار نمی‌شود (ژانگ، روزنبلوم و دانگ^۲، ۲۰۲۱: ۲). از این رو، زمینه‌ای برای شکاف یا کسری در اجرای خط‌مشی ایجاد می‌شود و بین اهداف خط‌مشی و آنچه در واقعیت مشاهده می‌شود، فاصله به وجود می‌آید (هیل و هوپ^۳، ۲۰۱۴: ۲۴). به خصوص، زمانی که خط‌مشی‌ها به موضوعات پیچیده‌ای مربوط می‌شود و دارای سطح بالایی از ابهام است، این شکاف بیشتر نمود پیدا می‌کند (راسل و روسی^۴، ۲۰۱۴: ۷).

شکاف اجرا زمانی اتفاق می‌افتد که وقتی یک خط‌مشی اجرا می‌شود، نمی‌تواند نتایج حاصل و اهداف آن را به صورت کامل فراهم کند (جوردن، ۱۹۹۹: ۷۲). شکاف ممکن است ناشی از اجرای بد، خط‌مشی نامناسب، یا شرایط نامناسب جامعه باشد، که این عمل موجب کاهش اثربخشی و مشروعیت ساختار خط‌مشی می‌شود (میلیو^۵، ۲۰۱۰: ۲).

امنیت اجتماعی و قاچاق کالا و ارز

بدون شک، نظم و امنیت اجتماعی لازمه حکمرانی و توسعه است و نقش حیاتی در دستیابی به اهداف دولت‌ها ایفا می‌کند (گنورگی و همکاران^۶، ۲۰۲۱). امنیت اجتماعی توانایی جامعه در دفاع از حوادث، تغییرات واقعی و احتمالی است (شین^۷، ۲۰۱۰: ۴۳۳) و در برگیرنده امنیت مالی، امنیت جانی، امنیت عاطفی و امنیت شغلی است (الهی چورن و همکاران، ۱۴۰۱: ۶۷). تامین امنیت اجتماعی تمامی زوایا و سطوح زندگی جوامع بشری را تحت تاثیر قرار می‌دهد (نیازی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۸). قاچاق کالا و ارز بر همه این عوامل تاثیر منفی دارد و همه سطوح جامعه تحت تاثیر قاچاق کالا و ارز قرار دارند، به عنوان مثال، شرکت‌های تولیدی، درآمد مالیاتی و گمرکی دولت، در معرض خطر قرار گرفتن مصرف کنندگان به دلیل محصولات نامرغوب و... (آندریچنکو و همکاران^۸، ۲۰۲۰: ۳۵۸).

"قاچاق به عنوان اقتصاد پنهان، سیاه، مخفی، بصری، خاکستری و کبود، غیررسمی، نامرئی، نامنظم، غیرقانونی، موازی، ثانوی، سایه‌ای، نهفته، زیرزمینی، غیرقابل ملاحظه و مشاهده نامشهود، گزارش نشده و ثبت نشده نیز می‌نامند" (جلیلی، ۱۳۹۵: ۱۱۰). دولت‌ها زمانی که برای اهدافی چون، حمایت از تولیدکنندگان داخلی، کنترل و نظارت بر کالاهای وارداتی، ایجاد اشتغال، تشویق سرمایه‌گذاری، کسب درآمد، حفظ مصالح و امنیت عمومی، حفظ سلامت و بهداشت عمومی اقدام به وضع قوانین و مقررات ویژه‌ای می‌کنند، پدید قاچاق بروز می‌کند (ریعی و نورمحمدی، ۱۳۹۱: ۲۰). از سوی دیگر، قاچاق کالا و ارز به دلیل، نیازهای موجود در فضای کشتی جامعه، ساختار اقتصادی کشورها، تحریم‌های سیاسی و خود تحریمی انجام می‌شود (زارع مهدوی و سهرابی، ۱۴۰۰: ۳۰).

¹. Peterz et al

². Zhang, Rosenbloom & Dong

³. Hill & Hupe

⁴. Rosli & Rossi

⁵. Milio

⁶. George et al

⁷. Shin

⁸. Andriichenko et al

اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز در ایران دارای مجریان متعددی است که در جدول شماره دو بازیگران کلیدی در اجرای مبارزه با قاچاق کالا و ارز و نشان داده شده است. تعداد ۲۶ دستگاه به‌عنوان متولی اجرای مبارزه با قاچاق کالا و ارز هستند که بر اساس گزارش تحقیق و تفحص مجلس شورای اسلامی^۱ نمرات آن‌ها بیان شده است. بر این اساس ۱۲ سازمان با عملکرد ضعیف (کمتر از ۱۰ امتیاز) در حوزه مبارزه با پدیده قاچاق کسب کرده‌اند؛ ۱۲ سازمان با عملکرد متوسط که بیش از ۱۰ امتیاز و کمتر از ۱۵ امتیاز کسب کرده‌اند و ۲ سازمان نیز عملکرد مطلوب که بیش از ۱۵ امتیاز کسب کرده‌اند. تعدد دستگاه‌های تصمیم‌گیر و مجری و عدم وجود مدیریت یکپارچه از نقاط ضعف در اجرای خط‌مشی است، به‌طوری‌که در قانون مصوب سال ۱۳۹۲، ده نهاد کاشف در نظر گرفته شده است. این امر باعث موازی کاری در اجرای خط‌مشی شده است و سازمان‌هایی دخیل هستند که بیشتر به‌عنوان مشاور و راهنما در زمینه اجرای خط‌مشی عمل می‌کنند، از این سازمان‌ها می‌توان به سازمان صداوسیما، بیمه، اتاق بازرگانی نام برد، در نهایت نقش‌های تنظیمی توسط سازمان‌هایی چون قوه قضائیه، سازمان تعزیرات حکومتی و دیوان محاسبات به‌عنوان مسئول اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز هستند. با توجه به اهمیت موضوع مبارزه با قاچاق کالا و تأثیراتی که می‌تواند بر اقتصاد، فرهنگ و حتی امنیت کشور داشته باشد، همچنین پژوهش‌هایی (قادری و همکاران، ۱۴۰۰؛ زارع‌مهدی و سهرابی، ۱۳۹۶؛ رودساز و رشیدی طغری‌الجردی، ۱۳۹۳) که به‌صورت موردی در خصوص اجرای این خط‌مشی انجام شده نیازمند شناسایی علل شکاف‌های اجرای این خط‌مشی‌ها هستیم، تا با درک آن‌ها و بکار گرفتن ابزار و روش‌های مختلف موجب کاهش شکاف بین اهداف و نتایج باشیم.

جدول ۲: سازمان‌های مجری خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز و نمره اختصاص یافته (گزارش تحقیق و تفحص مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۸)

نام دستگاه	نمره	نام دستگاه	نمره	نام دستگاه	نمره
اتاق بازرگانی	۲/۵	سازمان صداوسیما	۸/۷	سازمان تعزیرات حکومتی	۱۲/۳
سازمان گمرک	۳/۱	نیروی انتظامی	۸/۹	وزارت راه و شهرسازی	۱۲/۵
وزارت امور اقتصاد و دارایی	۳/۵	وزارت بهداشت	۹/۱	بانک مرکزی	۱۳
دبیرخانه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی	۴/۵	بیمه مرکزی	۱۰	دیوان محاسبات	۱۳/۸
اتاق اصناف	۵	ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز	۱۰	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳/۹
وزارت امور خارجه	۶/۳	موسسه ملی استاندارد	۱۰/۱	وزارت نفت	۱۴/۹
سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی	۶/۵	قوه قضائیه	۱۰/۶	وزارت اطلاعات	۱۷/۴
اتاق تعاون	۶/۶	وزارت صنعت و معدن و تجارت	۱۱/۸	وزارت ارتباطات	۱۷/۷
وزارت کشور	۶/۷	وزارت جهاد کشاورزی	۱۲/۱		

^۱. گزارش فوق در تاریخ ۱۳۹۸/۲/۲۴، به شماره ۴۳/۱۳۳۳۲۸/هـ توسط کمیسیون اقتصادی مجلس ارائه شده است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف توسعه‌ای و کاربردی است که از حیث صبغه پژوهش کیفی است. برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از روش تحلیل مضمون استفاده شده است. تحلیل مضمون روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش مضامین در داده‌های کیفی از طریق کدگذاری است (براون و کلارک^۱، ۲۰۰۶: ۸۰). این روش همانند جعبه‌ابزار توسعه‌یافته‌ای است که دربرگیرنده شکل‌های مختلفی از کمی‌سازی، جستجوی کلمات، تحلیل‌های موردی ناهمگون و دیگر ابزارهای تحلیلی است (گست و همکاران^۲، ۲۰۱۲: ۹).

روش گردآوری داده‌ها، استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته و عمیق بود. در آغاز مصاحبه، به مصاحبه‌شوندگان بیان شد که هدف از این پژوهش شناسایی علل شکاف اجرای خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در ایران است. سپس تعریف کلی از شکاف اجرای خط‌مشی و همچنین اهمیت و ضرورت انجام پژوهش ارائه گردید. سؤالات مصاحبه بیشتر بر روی موانع و شکاف اجرای خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز متمرکز بود. از مصاحبه‌شوندگان درخواست شد تا دیدگاه‌ها و نظرات خود را در این باب بیان کنند. برخی مواقع نیز سؤالاتی در خصوص مشکلات و موانع خاص بیان می‌شد تا مصاحبه‌شوندگان توضیحات بیشتر و جزئی‌تری را بیان کنند. مدت‌زمان مصاحبه از ۶۰ دقیقه تا ۱۸۰ دقیقه متغیر بود. جمع‌آوری داده‌ها تا زمان اشباع شدن داده‌ها ادامه یافت. بدین ترتیب مصاحبه‌های انجام شده جدید، هیچ دیدگاه نظری نو یا خصوصیات دسته‌های اصلی نظری را ایجاد نکرد. یادداشت‌ها و مضامین به‌دست‌آمده در طول فرایند مصاحبه ثبت شدند، که به‌عنوان پایه‌ای برای تحلیل مضمون مصاحبه‌های انجام شده، مورد استفاده قرار گرفت. با توجه به این که نمونه‌های نسبتاً کوچک در صورتی که به‌صورت هدفمند انتخاب شده باشند می‌توانند داده‌های باکیفیتی را ارائه دهند (پاتون^۳، ۲۰۰۷). در پژوهش حاضر با مصاحبه از تعداد ۱۷ نفر از مجریان خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز داده‌ها گردآوری شده، روش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند بود. نمونه‌گیری با تمرکز بر مجریان و افرادی بود که اطلاعات مناسبی از خط‌مشی قاچاق کالا و ارز و اجرای آن داشتند، انجام شد تا داده‌های غنی و دست‌اولی ارائه شود که در جدول شماره ۳، به تخصص، تحصیلات و زمینه شغلی اشاره شده است.

جدول ۳: فهرست مصاحبه‌شوندگان به تفکیک تحصیلات و حرفه

ردیف	تخصص	مدرک تحصیلی	تعداد
۱	رئیس گمرک	کارشناسی ارشد	۱
۲	کارشناس گمرک	دکتری و کارشناسی ارشد	۴
۳	کارشناس مبارزه با قاچاق کالا و ارز	دکتری و کارشناس ارشد	۴
۴	کادر نیروی انتظامی	دکتری و کارشناس ارشد	۲
۵	کارمند سازمان صنعت و معدن و تجارت	کارشناس ارشد	۳
	جمع کل		۱۷

^۱ . Braun & Clark

^۲ . Guest et al

^۳ . Patton

پس از انجام مصاحبه، محتوای آن‌ها به صورت مکتوب مورد تحلیل قرار گرفت. بر این اساس، دستیابی به فهم مصاحبه‌شوندگان از شکاف اجرای خط‌مشی، از رویکرد استقرایی (جزء به کل) استفاده شد. بدین ترتیب هر مصاحبه به صورت کامل مورد بررسی قرار گرفت. پژوهشگران با خواندن و غوطه‌ور شدن در داده‌ها و مطالعه چندباره متن مصاحبه، کلیه واحدهای معنادار را استخراج کردند و به صورت مجزا برای هر مشارکت‌کننده، مضامین پایه استخراج شد. در مرحله دوم پژوهش، مضامینی که معرف بخش‌های گوناگون از متن باشد، ثبت گردید. در مرحله سوم، عمل خوشه‌بندی مقوله‌ها که همان تم‌های سازمان‌دهنده و فراگیر بود، انجام شد. این بخش شامل بازخوانی دقیق مصاحبه‌ها و برداشت مشترک از متن مصاحبه‌ها که دربرگیرنده تداعی‌ها و مفاهیم بود که توسط پژوهشگران انجام شد. در نهایت، با غوطه‌وری در داده‌ها و کنار هم قرار دادن جداول، مقایسه مداوم و شناسایی مشابهت‌ها، تم‌های سازمان‌دهنده و فراگیر به همراه کدهای استخراج‌شده در یک جدول قرار گرفت. در این مرحله، با تجمع مفاهیم مشترک با استفاده از مطالبی که مصاحبه‌شوندگان عنوان کرده‌اند، چارچوبی جامع به دست آمد که نشان‌دهنده شکاف اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز می‌باشد. از سوی دیگر، به منظور اعتبار سنجی پژوهش‌های کیفی، پژوهشگران باید حداقل از دو راهبرد استفاده کنند (کرسول، ۲۰۰۷). بر این اساس، پژوهشگران از دو راهبرد بازبینی خارجی (انجام مصاحبه با افرادی به جز افراد تعیین‌شده برای مصاحبه به منظور تحلیل و بررسی فرایند پژوهش، خروجی پژوهش و میزان دقت آن) و تکثرگرایی (مصاحبه با افرادی که در سطوح مختلف دارای مسئولیت‌های متفاوت هستند) استفاده شد. در جدول شماره ۴، نمونه‌ای از نمونه مصاحبه‌های و مضامین استخراجی بیان شده است.

جدول ۴: نمونه مصاحبه‌های انجام شده

متن مصاحبه	مضامین پایه
گمرک به عنوان گلوگاه کالاهای وارداتی می‌باشد و ضرورت دارد که اطلاعات کالاها و اشخاص واردکننده ثبت شوند، همچنین به منظور رصد بهتر بازار تمام ثبت سفارش‌ها در سامانه جامع تجارت صورت پذیرد، همچنین پس از ترخیص کالا، اطلاعات کامل در سامانه تجارت ثبت گردد.	- عدم ثبت کلیه کالاهای ورودی به کشور - عدم ره‌گیری پس از ترخیص کالا از گمرک
کاهش تشریفات زائد حاکم بر واردات و صادرات موجب نهادینه شدن ساماندهی رویه‌های ترخیص کالا و در نهایت حرکت به سمت تجارت الکترونیکی را فراهم ساخت، با وجود تلاش‌های فراوان، ضعف و ناپایداری در زیرساخت‌های ارتباطی از یک طرف و پیاده‌سازی سیستم‌های جزیره‌ای و غیر یکپارچه موجب شده است که با وضع مطلوب فاصله زیادی داشته باشیم.	- تشریفات زائد اداری در واردات و صادرات - ضعف در زیرساخت‌های ارتباطی، - وجود سیستم‌های جزیره‌ای - وجود سیستم‌های غیر یکپارچه
نیروی انسانی متخصص برای مواجهه با قاچاق با وجود اینکه سال‌ها قاچاق تداوم داشته و به صورت مناسب با آن برخورد نشده، سازمان‌یافته و هوشمند شده‌اند. به عبارت دیگر با افراد ناآماده به مصاف تیم پر قدرت و قوی می‌رویم.	- کمبود نیروی انسانی متخصص - رفتار سلیقه‌ای برای مبارزه با قاچاق کالا و ارز
عدم هماهنگی و جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌ها در خصوص اجرای خط‌مشی و اتکای به آمار ارائه‌شده از مهم‌ترین مشکلات میان نتایج و عملکرد سازمان‌ها و کارکرد آن‌ها است.	- ضعف در هماهنگی میان بازیگران - عدم تطابق میان آمارهای ارائه‌شده توسط بازیگران مختلف

ادامه جدول ۴: نمونه مصاحبه‌های انجام شده

متن مصاحبه	مضامین پایه
با توجه به اینکه قاچاق کالا و ارز یکی از عوامل مهمی است که بر اقتصاد کشور ضربه می‌زند، نیازمند این است که سازمانی مستقل بر این اجرای این خط‌مشی‌ها وجود داشته باشد، و این نشان‌دهنده اهمیت و ضرورت برخورد با آن است. با این حال کمیسیون‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز توسط استانداران و فرمانداران هر استان و شهرستان برگزار می‌شود که تخصص‌های کافی و لازم را در این زمینه ندارد که برای اجرای این خط‌مشی‌ها نیازمند تخصص و مهارت کافی و همچنین پاسخگویی نسبت به عملکرد خود است.	- عدم وجود سازمان مستقل در مبارزه با قاچاق کالا و ارز - عدم تخصص کافی و لازم در اجرای خط‌مشی‌ها - عدم پاسخگویی نسبت به عملکرد

یافته‌های پژوهش

با توجه به تعدد بازیگران اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز، دیدگاه‌های گروه‌های مختلف در خصوص شکاف اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز بیان می‌شود. از این رو با استفاده از تحلیل مضمون شکاف اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز در شش مضمون فراگیر و ۱۴ مضمون سازمان دهنده در قالب جدول‌های ۵ تا ۱۰ نشان داده شده است:

جدول ۵: مضمون‌های ضعف ظرفیت نهادی اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ضعف ظرفیت‌های نهادی	استقلال سازمانی	۱- عدم وجود سازمان مستقل در امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۲- عدم تعیین دقیق وظایف نهادهای متولی مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۳- عدم تناسب اختیار و مسئولیت ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۴- حق صدور دستور^۱ ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در برابر سایر بازیگران اجرای خط‌مشی
	ضعف نظام قضایی	۵- عدم تناسب مجازات‌های تعریف شده با جرائم حادث شده ۶- صدور احکام ضعیف توسط مراجع قضایی ۷- عدم نظارت بر عملکرد سازمان اموال تملیکی ۸- ضعف در برخورد با شرکت‌های حمل و نقل متخلف
	فساد اداری	۹- عملکرد نامناسب سازمان اموال تملیکی ۱۰- کثرت گمرک در کشور ۱۱- اعمال نفوذ در سازمان‌های معجری ۱۲- ثبت شرکت‌های صوری و کاغذی و واردات کالا توسط آن‌ها ۱۳- تفسیر سلیقه‌ای برای بازکردن پلمپ کانتینرها

اصطلاح «ظرفیت نهادی» مترادف با «ظرفیت حکومت‌داری یا ظرفیت اداری» استفاده می‌شود که عموماً به توانایی سازمان‌های دولتی در موفقیت‌آمیز بودن دست‌یابی به اهداف اشاره دارد (دومورینوک و همکاران^۲، ۲۰۲۱: ۳). اجرای

^۱. authority

^۲. Domorenok et al

خط‌مشی نیازمند اصول زیربنایی است. مشارکت کنندگان معتقد بودند که یکی از چالش‌های اساسی در اجرای خط‌مشی، عدم وجود سازمان مستقل است که از حق صدور دستور برخوردار باشد، اجرای مناسب خط‌مشی، متناسب با ساختار سازمان‌های دولتی و اداره امور عمومی است، بازیگران اجرای خط‌مشی، اغلب دارای اختیارات نامشخص یا همپوشانی بر یکدیگر هستند، بدون مشخص کردن مسئولیت و پاسخگویی در میان سازمان‌های مجری، خط‌مشی را یا اجرا نمی‌کنند یا به روشی که می‌خواهند اجرا می‌کنند. از سوی دیگر، احکام قضایی متناسب با جرائم صورت گرفته نمی‌باشد، مجازات‌ها متناسب با جرائم صورت نمی‌گیرد، و هزینه ارتکاب جرم برای قاچاقچیان کم می‌باشد. از علل مهم در جهت شکاف در اجرای خط‌مشی، فساد اداری موجود در سیستم اداری مبارزه با قاچاق کالا و ارز است، فساد زمانی موجب شده است که قوانین و مقررات دارای تناقض و ابهام بوده و عدم شفافیت در پاسخگویی مجریان خط‌مشی وجود دارد.

جدول ۶: مضمون‌های کمبود منابع اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
کمبود منابع	امکانات کنترلی	۱۴- کمبود تجهیزات ایکس ری در مبادی ورودی ۱۵- عدم تجهیز گمرکات به امکانات به‌روز ۱۶- کمبود تجهیزات الکترونیکی (اشعه، گاما و ...) ۱۷- فقدان تجهیزات برای کنترل کیفی کالاها ۱۸- اتلاف زمان ترخیص کالا
	ضعف نیروی انسانی	۱۹- کمبود نیروی انسانی متخصص در اجرای خط‌مشی ۲۰- ضعف نیروی انسانی موجود برای اجرای خط‌مشی ۲۱- ضعف در آموزش نیروی انسانی ۲۲- عدم توانمندسازی مدیران سازمان‌های مجری ۲۳- عدم تخصص کافی توسط استانداران و فرمانداران به‌عنوان رئیس کمیسیون‌های استانی

از عواملی که باعث شکاف در اجرای خط‌مشی‌ها می‌شود، محدود بودن منابع اعم از امکانات کنترلی و ضعف نیروی انسانی است. از این‌رو، منابعی که از اجرای خط‌مشی حمایت می‌کنند شامل نیروی انسانی (تعداد پرسنل دارای دانش و توانایی) و امکانات است. نیروی انسانی از منابع ضروری در اجرای خط‌مشی‌ها هستند زیرا در اجرای خط‌مشی‌ها، بسیاری از آن‌ها ناشی از توانایی پرسنلی است که کمتر قابل‌اعتماد هستند. منابع نیز به‌عنوان یک محدودیت در تمام سطوح گزارش شده است که توسط مجریان، مدیران تجربه‌شده است. کمبود منابع، فعالیت‌های اجرایی را از دستیابی به اهداف اصلی منحرف کند و یکی از عوامل زیربنایی تأثیرگذار بر سایر عوامل است.

جدول ۷: مضمون‌های ناسازگاری و عدم انسجام در فرایندها اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ناسازگاری و عدم انسجام در فرایندها	عدم تعریف دقیق فرایندها	۲۴- ضعف در نظام جامع تجارت ۲۵- خلأ قانونی در ارائه مجوزهای صادرات و واردات ۲۶- تفسیر سلیقه‌ای قوانین گمرکی ۲۷- انباشت کالا در گمرک
	ضعف در انسجام اطلاعاتی	۲۸- عدم شفافیت در گردش اطلاعات در میان بازیگران خط‌مشی ۲۹- ضعف در اجرای دولت الکترونیک ۳۰- عدم حسابرسی پس از ترخیص کالا ۳۱- عدم توجه به نیازهای داخلی و ظرفیت‌های تولیدی ۳۲- ضعف در قابلیت ردیابی کالاهای وارداتی در جریان گردش کالاها
	عملکرد جزیره‌ای سامانه‌ها	۳۳- ضعف در سامانه جامع گمرکی ۳۴- عدم هوشمندسازی سامانه‌ها ۳۵- ضعف سامانه جامع انبارها ۳۶- عدم هماهنگی در ثبت داده‌های انبارها ۳۷- پیاده‌سازی سامانه‌ها به صورت جزیره‌ای توسط بازیگران

اجرای خط‌مشی نیازمند سازگاری میان بازیگران، اجزا و فرایندهای خط‌مشی به‌طوری‌که حامی و پشتیبان هدف خط‌مشی که همان مبارزه با قاچاق کالا و ارز است، برای اجرای خط‌مشی نباید اجزا و فرایندهای آن باهم در تعارض باشند، به عبارت دیگر، باید بر یکدیگر منطبق باشند تا اجرا به اهداف تعیین شده دست پیدا کند. از موانعی که باعث اجرای خط‌مشی می‌شود، عدم تعریف دقیق فرایندها، ضعف در انسجام اطلاعاتی و عملکرد جزیره‌ای سامانه‌ها است. عدم تعریف دقیق فرایندها ناشی از ضعف در نظام جامع تجارت است، از سوی دیگر، ضعف عملکردی در فرایند گمرک نیز موجب عدم دستیابی به اهداف تعیین شده است. همچنین، مبارزه با قاچاق کالا و ارز، نیازمند اطلاعات کلی و یکپارچه است، باین حال، بین سامانه‌های تعریف شده انسجام و هماهنگی مناسبی وجود ندارد؛ همچنین تعریف دقیقی از فرایند واردات و گردش کالا در کشور وجود ندارد. کم‌توجهی به سیستم‌های الکترونیکی در مبادی گمرکی و ضعف دولت الکترونیک موجب ضعف در اجرای خط‌مشی شده است. زیرا استفاده از دولت الکترونیک به منزله استفاده سازمان‌ها و ارگان‌های ذی‌ربط از فناوری اطلاعات و ارتباطات است. درنهایت، باوجود تلاش‌های انجام شده، ضعف و ناپایداری در زیرساخت‌های ارتباطی از یک طرف و پیاده‌سازی نرم‌افزاری جزیره‌ای و غیر یکپارچه در گمرک و همچنین سامانه جامع تجارت موجب شده است که با شرایط مطلوب فاصله زیادی داشته باشیم.

جدول ۸: مضمون‌های ضعف برنامه‌ریزی اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

مضامین محوری	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ضعف برنامه‌ریزی	موانع تعرفه گذاری	۳۸- تعرفه گذاری نامناسب برای کالاها ۳۹- نقص سیستمی در اظهارات گمرک ۴۰- افزایش هزینه‌های گمرکی به واسطه عدم قبولی گواهی مبدأ ۴۱- تحمیل هزینه به بازرگانان در قالب تائیدیه سفارت ایران در خارج از کشور ۴۲- اتلاف زمان ترخیص کالا ۴۳- افزایش هزینه‌های گمرکی به واسطه عدم قبولی گواهی مبدأ
	ضعف ساختاری خط‌مشی	۴۴- عدم راهبرد منسجم و اصولی در مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۴۵- عدم شفافیت در نقش هر یک از بازیگران خط‌مشی ۴۶- عدم همکاری و هماهنگی میان بازیگران خط‌مشی ۴۷- عدم همکاری مجریان با ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۴۸- اختلاف سیاسی و مدیریتی میان سازمان‌های مجری ۴۹- عملکرد جزیره‌ای بازیگران خط‌مشی ۵۰- عدم تعهد مجریان خط‌مشی

برنامه‌ریزی از وظایف بسیار مهم مدیران و مقدم بر تمامی جنبه‌های دیگر مدیریت می‌باشد. تحقق اهداف تعیین شده مستلزم برنامه‌ریزی است، به‌طوری‌که حتی برای نیل به هدفی کوچک نیز باید برنامه‌ریزی صورت گیرد. خط‌مشی‌های تدوین شده ایجاب می‌کند که به‌صورت مستمر اقداماتی در جهت اجرای خط‌مشی برنامه‌ریزی شود. سیستم‌های برنامه‌ریزی ترتیبات رسمی برای تدوین، اجرا و بازنگری خط‌مشی‌ها هستند که دولت و سازمان‌های محلی و اجرایی را به هم پیوند می‌دهند و به‌عنوان راهنمای تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات بعدی عمل می‌کنند. بر این اساس، ضعف تعرفه‌گذاری توسط گمرک به‌عنوان مسئول مبادی رسمی کشور، عامل مهمی در قاچاق کالا و ارز است که هم به‌صورت رسمی و هم به‌صورت غیررسمی صورت می‌گیرد. از سوی دیگر، ساختار ضعیف خط‌مشی موجب می‌شود که اهداف تعیین شده محقق نشود. از این‌رو، با توجه به عدم وجود راهبرد منسجم و وجود خط‌مشی‌های متناقض و همچنین عدم هماهنگی و همکاری میان بازیگران خط‌مشی موجب ناکارآمدی خط‌مشی خواهد شد.

جدول ۹: مضمون‌های ضعف نظارتی شکاف اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

مضامین محوری	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ضعف نظارتی	ضعف نظارت در تردد حمل بار	۵۱- ضعف در ارائه بارنامه‌های الکترونیکی ۵۲- عدم ثبت اطلاعات خودرو، مالک، مشخصات راننده ۵۳- عدم رصد حمل بار از مبدأ تا مقصد ۵۴- عدم کنترل دقیق خودروهای حمل بار از در مسیر ۵۵- عدم رصد و ردیابی دقیق در فرایند ترانزیت کالا از مسیر ایران ۵۶- عدم تعریف مسیر سبز یا مجاز برای ترانزیت کالا ۵۷- ضعف در ساماندهی امور ترانزیت کالا از مسیر ایران ۵۸- عدم نظارت مناسب بر محفظه‌های حمل بار و پلمپ کانتینرها به‌منظور ۵۹- - جلوگیری از تخلیه بار در ایران ۶۰- ضعف در پلمپ هوشمند ترانزیت‌ها
	کم‌توجهی به مرزها	۶۱- ضعف در نظارت بر پایانه‌های مرزی ۶۲- نظارت ضعیف بر مرزها ۶۳- کنترل محدود بر بازارچه‌های مرزی ۶۴- نظارت ناکافی بر مناطق آزاد تجاری ۶۵- سوءاستفاده از موقعیت‌های محلی ۶۶- ضعف در برخورد با اسکله‌های غیرمجاز ۶۷- عدم نظارت کافی و بازرسی از انبارها ۶۸- عدم نظارت کافی بر واردات ته لنجی ^۱ ۶۹- عدم نظارت بر فعالیت کولبران

وجود نظارت کافی از عوامل بازدارنده قانون‌گریزی محسوب می‌شود، اگر نظارت‌ها به‌درستی و به‌دقت انجام نشود، موجب افزایش قاچاق کالا و ارز می‌شود. بخش بیشتر واردات کالای قاچاق از مبادی رسمی و به دلیل ضعف‌های نظارتی وارد کشور می‌شود و از طریق جاده‌ها انجام می‌شود و ضعف در کنترل جاده‌ها و کنترل تردد بر حمل کالاهای ترانزیتی موجب تشدید قاچاق می‌شود.

از سوی دیگر، مناطق مرزی به دلیل در حاشیه بودن و همچنین دوری از مراکز تصمیم‌گیری سیاسی کشور، کمتر مورد توجه قرار گرفته است، نبود نظارت کافی در مناطق مرزی و سهل‌الوصول بودن دستیابی به منابع قاچاق از عوامل شکل‌گیری و گسترش قاچاق در این مناطق است که اجرای خط‌مشی را با مشکل مواجه ساخته است.

^۱. براس قانون کالای ته لنجی یا ملوانی، کالایی است که صاحبان لنج و خدمه مجاز به واردات آن هستند و طی آن ملوانان می‌توانند تا ۶ بار ۱۵۰۰ دلاری را بدون پرداخت عوارض گمرکی به ایران وارد نمایند.

جدول ۱۰: مضمون‌های ضعف فرهنگی اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

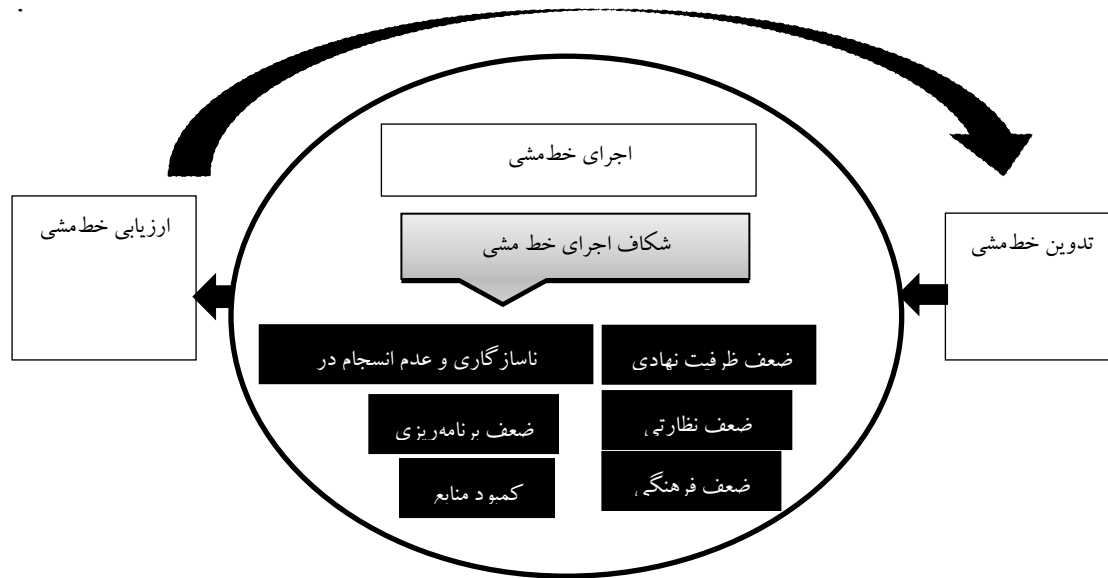
مضامین محوری	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ضعف فرهنگی	ضعف آموزش	- ضعف در تعیین الگوی مصرف و مناسب و ترویج آن در جامعه - ضعف در استفاده از ظرفیت سایت‌ها و رسانه‌های برای بیان مضرات قاچاق کالا - آموزش تخصصی برای افراد
	عملکرد محدود رسانه‌های جمعی	- ضعف در تبلیغات مؤثر و هوشمندانه - مشارکت کم اصحاب رسانه، فرهنگ و هنر - احترام کم به حقوق مصرف‌کنندگان - دیدگاه محدود به شهروندان در مبارزه با قاچاق کالا و ارز

یکی از مهم‌ترین مشکلات در مبارزه با قاچاق کالا و ارز وجود دارد، ضعف فرهنگی است، که شامل ضعف در آموزش مردم و عملکرد محدود رسانه‌های جمعی است، هرچند فعالیت فرهنگی عملی دیربازده است، اما اثرات عمیق و مدت‌داری دارد. ضعف در اقدامات فرهنگی و آگاه‌سازی عمومی موجب رشد قاچاق شده است، از سوی دیگر، عملکرد محدود رسانه‌های جمعی از جمله رادیو و تلویزیون سبب شده است که مضرات استفاده از کالاهای قاچاق روشن نشده و این نیز بر عدم اجرای موفق خط‌مشی‌ها تأثیر گذار است.

به‌طور کلی، فرایند خط‌مشی‌گذاری شامل سه فعالیت تدوین خط‌مشی، اجرای خط‌مشی و ارزیابی خط‌مشی است. فرایند اجرای خط‌مشی برای دستیابی به اهداف خط‌مشی حیاتی است. اجرای خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سه سطح در حال اجرا است. سطح اول، مبارزه در مبادی ورودی و نقاط مرزی از جمله گمرک، سطح دوم لایه میانی تا رسیدن کالا به عرضه‌کننده نهایی است، سطح سوم اجرا، در عرصه نهایی از سوی واحدهای صنفی است. بااین حال اجرای این خط‌مشی، به نتایج موردنظر نرسیده است که پژوهش حاضر عوامل شکاف اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق در شش مضمون ضعف ظرفیت نهادی، ناسازگاری و عدم انسجام در فرایندها، ضعف نظارتی، ضعف برنامه‌ریزی، کمبود منابع و ضعف فرهنگی شناسایی کرده است. (شکل شماره ۱)

بااین حال، پویایی سازمان و نظام‌های سیاسی، در سازوکاری به نام یادگیری نهفته است (رز، ۱۳۹۰: ۷). یادگیری برای بازیگران خط‌مشی در مواجهه با تغییرات اجتماعی، سیاسی و ... امری حیاتی است (ریکو و شولتز^۱، ۲۰۱۹: ۲۷۵). خط‌مشی‌ها در حین اجرا نیازمند نظارت به‌موقع هستند که بازخورد مناسبی از آن دریافت کنند، بازخورد مناسب موجب خواهد شد تغییرات حاصل از اجرا روشن شده و اهداف خط‌مشی بیان شود و موجب می‌شود که از فرایند اجرا یاد گرفته و شکاف اجرا را اصلاح کنند.

^۱ . Ricco & Schultz

شکل ۱: مدل شکاف اجرای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز (یافته‌های پژوهش)

بحث و نتیجه‌گیری

دولت‌ها مسئول ایجاد نظم و استقرار امنیت در جامعه هستند. قاچاق یکی از مقوله‌هایی است که بر امنیت کشور تأثیر دارد و پدیده شوم و مخربی است که صدمات زیادی بر نظم و امنیت اجتماعی کشور وارد کرده و سیاست‌ها و برنامه‌های کشور را تحت تأثیر قرار داده است. حجم قاچاق کالا در کشور بر اساس آمار اعلامی نشان می‌دهد که خط‌مشی‌های تدوین شده، به اهداف تعیین شده منتج نشده و دارای شکاف است، باین حال، بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، ضعف ظرفیت نهادی، ناسازگاری و عدم انسجام در فرایندها، ضعف نظارتی، ضعف برنامه‌ریزی، ضعف فرهنگی و کمبود منابع موجب ایجاد شکاف در اجرای این خط‌مشی‌ها می‌شود.

آنچه موجب ضعف ظرفیت نهادی در مبارزه با قاچاق کالا و ارز می‌شود، استقلال سازمانی، ضعف نظام قضایی و فساد اداری است. خلأ ظرفیت نهادی در اجرای خط‌مشی‌ها با نبود سازمانی که به‌طور مستقیم مجری خط‌مشی باشد، احساس می‌شود و با توجه به پیچیدگی‌های روابط قدرت بین گروه‌های بازیگران که سلسله‌مراتب مورد انتظار را در اجرای خط‌مشی منعکس نمی‌کند، موجب شکاف در اهداف و نتایج خط‌مشی می‌شود، از سوی دیگر، اختیارات سازمان‌های دولتی چندان شناخته‌نشده است و مدیران سازمان‌های مجری به‌صورت جدی پیگیر اجرای دستورالعمل‌های تدوین شده را در میان کارکنان خود نیستند؛ همچنین، احکام صادرشده در بیشتر مواقع قدرت بازدارندگی را ندارد و متخلفین با پرداخت جرائم تعیین‌شده، موجب اختلال در اجرای خط‌مشی می‌شود. فساد اداری موجب محیطی است که در بستر آن عوامل انسانی جرات پیدا می‌کنند تا به‌راحتی با سوءاستفاده از موقعیت شغلی موجب عدم دستیابی به اهداف مبارزه با

قاچاق کالا و ارز شوند، برخی از عوامل ناشی از ابهام در قوانین و مقرراتی مانند ثبت شرکت‌های صوری و کاغذی و تفسیر سلیقه‌ای قانون توسط مجریان، روش‌ها و همچنین کیفیت نظام دیوانسالاری است.

دومین عاملی که بر اجرای خط‌مشی‌ها تأثیر دارد، کمبود منابع است، منابعی که اجرای خط‌مشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد امکانات کنترلی و نیروی انسانی است. اجرای این خط‌مشی نیازمند تجهیزات و امکانات مناسب خصوصاً نظارت‌های الکترونیکی مانند گاماری، ایکس‌ری، دستگاه‌های توزین الکترونیکی و ... است (شاه‌محمدی و علیشاهی، ۱۳۹۷: ۷۰). این امکانات به‌صورت محدود بوده و مبادی ورودی نیازمند تجهیزات بیشتر می‌باشد. از سوی دیگر، نیروی انسانی متخصص به‌عنوان منبع ضروری در اجرای خط‌مشی‌ها مورد توجه است زیرا دستیابی به اهداف نیازمند مجریانی توانمند است (فورسون^۱، ۲۰۱۰: ۱)، که افراد دخیل در اجرای خط‌مشی از تخصص کافی برخوردار نیستند تا بتوانند خط‌مشی‌ها را تفسیر و آن را اجرا کنند.

مضمون سوم تأثیرگذار بر عدم موفقیت خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ناسازگاری و عدم انسجام در فرایندها است، با توجه به وجود بازیگران متعدد، فرایندهای اجرای خط‌مشی از انسجام مناسبی برخوردار نیست و هر یک از سازمان‌ها دارای رویه مخصوص به خود هستند، به‌نوعی که برخی مواقع موجب تناقض در اجرای خط‌مشی می‌شود. مضامین سازمان دهنده شامل عدم تعریف دقیق فرایندها، ضعف در انسجام اطلاعاتی و عملکرد جزیره‌ای سامانه‌ها است. یکی از عواملی که موجب ضعف در اجرای خط‌مشی می‌شود، عدم تعریف دقیق در فرایندهای مربوط به سامانه جامع تجارت و فرایندهای گمرکی است که موجب شده است تعریف دقیقی از فرایندها انجام نشود، همچنین، ضعف در انسجام اطلاعاتی موجب شده است که گردش اطلاعات میان بازیگران به‌خوبی صورت نگیرد و کالاهای تولیدشده در داخل و وارد شده به کشور به‌طور مناسب مورد صحت‌سنجی و ردیابی قرار نگیرد، برای این امر می‌توان به سامانه جامع انبارها اشاره کرد که چالشی در حوزه گمرکی و غیر گمرکی است که موجب شده است که سامانه‌های تعریف‌شده توسط سازمان‌های مختلف به‌صورت جزیره‌ای عمل کرده و یکپارچگی بین این سامانه‌ها وجود نداشته باشد.

چهارمین مضمونی که موجب شکاف در اجرای خط‌مشی می‌شود، ضعف برنامه‌ریزی است که شامل، موانع تعرفه‌گذاری (مانند افزایش هزینه‌های گمرکی، اتلاف زمانی ترخیص کالا)، ضعف ساختاری خط‌مشی، نرخ‌های تعرفه‌ای که در واردات تعیین می‌شود، سازگاری چندانی با یکدیگر ندارند که منجر به رونق قاچاق کالا و ارز می‌شود (زاهد طلبان و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۵۷). از سوی دیگر، ساختار خط‌مشی تدوین شده، به نحوی است که هماهنگی و انسجام بازیگران را در نظر نگرفته و عدم هماهنگی میان مجریان را موجب می‌شود و به دلیل عدم شفافیت وظایف در مبارزه با قاچاق کالا و ارز، هر یک از بازیگران خود به‌صورت جزیره‌ای عمل می‌کنند که این عملکرد عمدتاً مبتنی بر ساختارهای سازمان متبوع خود هستند.

ضعف نظارتی دیگر عاملی است که موجب رونق قاچاق کالا و ارز در کشور شده است و این شامل ضعف نظارت در تردد حمل بار و کم‌توجهی به مرزها است. ضرورت مقابله با قاچاق کالا، کنترل سامانه حمل‌ونقل بار و رصد مسیرهای

^۱ . Forson

تعیین شده بر انتقال بار است، از سوی دیگر، با توجه به گستردگی مرزهای کشور و ظرفیت‌های موجود برای قاچاق کالا، آنچه مشهود است، عدم کنترل دقیق مرزها و همچنین قوانینی همچنین ته لنجی موجب شده است که از این امر نیز سوء استفاده شده و قاچاق کالا رونق یابد. در نهایت، ضعف فرهنگی یکی از مهم‌ترین مضامین در اجرای خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و است، عدم ارتقای سطح آگاهی و بینش مردم و همچنین همکاری ضعیف رسانه‌های جمعی موجب شده است که آنچه مدنظر خط‌مشی گذاران است، حاصل نشود.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، پیترسون و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند که چالش‌های اجرا شامل برنامه‌ریزی است؛ مولتی (۲۰۲۰)، عنوان داشتند که برنامه‌ریزی ضعیف، منابع ناکافی و ناسازگاری در تفسیر خط‌مشی‌ها موجب شکاف در اجرای خط‌مشی می‌شود، ابوبکری و همکاران (۲۰۱۸)، ظرفیت اداری و سازگاری اداری قوانین را عاملی بر علل شکاف می‌دانند؛ چگودا (۲۰۱۵) عدم تفسیر مناسب خط‌مشی، کمبود منابع؛ رنگریز و مودنی (۱۳۹۶)، ساختار و نهاد، پشتیبانی، معریان و سازمان‌های مجری؛ عباسی و همکاران (۱۳۹۵)، معریان و استفاده‌کنندگان، ماهیت خط‌مشی، سازمان مجری و پورکیانی و همکاران (۱۳۹۳)، انسجام و واقع‌گرایی، ساختار و منابع و بازیابی و نظارت را عواملی معرفی کردند که موجب شکاف در اجرای خط‌مشی می‌شود.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، اجرای خط‌مشی و کاهش شکاف در اجرای خط‌مشی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، نیازمند سازمانی است که دارای اختیار و حق صدور دستور را داشته باشد و در مقابل عملکرد خود پاسخ‌گو باشد برای مثال می‌توان با اصلاح ساختار ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و ارائه اختیار لازم به این سازمان این امر را میسر کرد. این عامل مدیران را قادر خواهد ساخت که برای دستیابی به اهداف تصمیم گرفته، دستور صادر کنند و از دستورات اطاعت کنند؛ از سوی دیگر، بدون منابع و امکانات اجرای خط‌مشی‌ها منجر به دستیابی به اهداف نخواهند شد و نیازمند تجهیز گلوگاه‌های ورود کالا به کشور، به‌منظور پایش و رصد آن‌ها است، از این امکانات می‌توان به دستگاه‌های ایکس‌ری؛ همچنین تربیت نیروی انسانی متخصص در این حوزه نام برد که توانایی اجرای خط‌مشی‌ها را داشته باشد.

با توجه به تعدد بازیگران اجرا که از ساختارهای سازمانی مستقلی برخوردار هستند، نیازمند ترسیم راه اجرای خط‌مشی و تعریف فرایندها در اجرای خط‌مشی و انسجام در سامانه‌هایی است توسط یک سازمان واحد مورد پایش و رصد قرار گیرد. در نهایت، آموزش و آگاه‌سازی مردم، عامل مهمی است که منجر به تسهیل در اجرای خط‌مشی خواهد شد.

سپاسگزاری:

محققین بر خود وظیفه می‌دانند از ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در جهت تسهیل فرایند گردآوری داده‌ها و همچنین عزیزی که در فرایند جمع‌آوری داده‌ها مشارکت داشته کمال تشکر را داشته باشد.

- اسدی، بهنام. (۱۴۰۰). بررسی و تحلیل مدیریت انتظامی پلیس در راستای مبارزه با قاچاق کالا. پژوهش‌های مدیریت در جهان اسلام. ۱۶(۱)، صص. ۸۹-۶۹. قابل بازیابی از:
<http://ensani.ir/file/download/article/1625894615-10277-6-4.pdf>
- الهی‌چورن، محمدعلی؛ خاکپور، براتعلی، خورشیدی، حسین. (۱۴۰۱). واکاوی اثرگذاری سرمایه اجتماعی در احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهر کچور). فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اجتماعی. ۱۳(۷۱)، صص. ۸۴-۵۷. قابل بازیابی از:
http://sss.jrl.police.ir/article_98556.html
- پورکیانی، مسعود؛ سلاجقه، سنجر؛ زارع پور نصیرآبادی فضل اله. (۱۳۹۳). تبیین موانع اجرای خط‌مشی با استفاده از بحث متمرکز گروهی (مورد مطالعه: قانون مدیریت خدمات کشوری). فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی. ۳(۱)، صص. ۲۴-۷. قابل بازیابی از:
https://ipom.journals.pnu.ac.ir/article_1680.html
- توکلی، جلیل. (۱۳۹۹). اثرات قاچاق کالا بر ناامنی اقتصادی و اجتماعی. فصلنامه پژوهش‌های حقوقی قانون یار. ۳(۱۰)، صص. ۲۴-۷. قابل بازیابی از:
<http://ensani.ir/fa/article/435952/>
- جلیلی، سعید. (۱۳۹۵). اهمیت مبارزه با قاچاق کالا در تحقق اقتصاد مقاومتی. فصلنامه جیل‌المتین، ۵(۱۴)، صص ۱۲۱-۱۰۶. قابل بازیابی از:
<http://ensani.ir/fa/article/357528/>
- جمشیدی فر، محمدرضا؛ زارع فارسانی، ستاره؛ صالحی، کریم. (۱۴۰۱). پیشگیری غیر کیفری از قاچاق گمرکی در سیاست جنایی ایران. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم. ۱۷(۶۳)، صص. ۱۹۱-۲۰۹. قابل بازیابی از:
http://cps.jrl.police.ir/article_98826.html
- دانائی‌فرد، حسن. (۱۴۰۰). سرنوشت خط‌مشی عمومی در فرایند اجرا: تحلیل تعامل اراده سیاسی- ظرفیت اداری. فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران. ۴(۴)، صص الف-۵. قابل بازیابی از:
http://www.jipas.ir/article_151301.html
- ربیعی، حسین؛ نورمحمدی، مهتاب. (۱۳۹۵). تبیین رابطه قاچاق با کارایی حکومت‌ها و نقش آن در چرخه مقبولیت نظام سیاسی. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظام اجتماعی. ۵(۱۲)، صص. ۲۸-۱۵. قابل بازیابی از:
https://ssoss.ui.ac.ir/article_20947.html
- رز، ریچاد. (۱۳۹۰). یادگیری در پرتو خط‌مشی‌های عمومی تطبیقی: راهنمای کاربردی. ترجمه حسن دانائی‌فرد و حسن خیرگو. تهران: انتشارات مهربان نشر.
- رنگریز، حسن؛ موذنی، بهرام. (۱۳۹۶). شناسایی و اولویت‌بندی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی با استفاده از مدل‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره. فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت. ۸(۲۸)، صص. ۴۳-۲۷. قابل بازیابی از:

https://ijpa.srbiau.ac.ir/article_12356.html

• رودساز، حبیب؛ رشیدی طغرالجردی، مصطفی. (۱۳۹۳). الگوی بومی اثرات و پیامدهای خط‌مشی‌های مبارزه با قاچاق کالا. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده مدیریت و حسابداری.

• روزنامه فرهیختگان (۱۴۰۱). سفره ۵۵۰ هزار میلیاردی قاچاق کالا در سال ۱۴۰۰. شماره خبر: ۱۵۲۳۰۶۰

• زارع مهدوی، قادر؛ سهرابی، محمد. (۱۴۰۰). آسیب‌شناسی سیاست‌های تقنینی جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با قاچاق کالا. فصلنامه مطالعات سیاسی. ۱۰(۳۷)، صص. ۹۷-۷۵. قابل بازیابی از:

https://jourm.azadshahr.iau.ir/article_536904.html

• زاهد طلبان، علی؛ خداپرست مشهدی، مهدی؛ صباحی، احمد؛ لطفعلی پور، محمدرضا. (۱۳۹۷). تأثیر موانع تعرفه‌های گمرکی و نرخ ارز در تابع تقاضای واردات کشور، مروری انتقادی بر سیاست‌های تجاری و ارزش کشور در راستای حمایت از تولید ملی. پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. ۱۲(۹)، صص. ۱۶۵-۱۳۹. قابل بازیابی از:

https://criticalstudy.ihs.ac.ir/article_3549.html

• ساداتی، سید محمد مهدی. (۱۳۹۹). آسیب‌شناسی سیاست جنایی تقنینی ایران در زمینه راهبردهای پلیس در مبارزه با قاچاق کالا. مطالعات پیشگیری از جرم. ۱۵(۵۴)، صص. ۷۱-۹۲. قابل بازیابی از:

http://cps.jrl.police.ir/article_94293.html

• ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز. (۱۳۹۶). برخورد با قاچاق کلان و سازمان‌یافته در اولویت ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز. قابل بازیابی از:

<http://www.epe.ir/Home/Single/13126>

• شاه‌محمدی، غلامرضا؛ علیشاهی، علی. (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی نظارت الکترونیکی در مبارزه با قاچاق کالا. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. ۱۳(۴)، صص. ۷۲-۵۳. قابل بازیابی از:

<https://www.sid.ir/paper/525808/fa>

• ضابط پور کردی، حسین؛ امین بیدختی، علی اکبر؛، رضایی، علی محمد؛ صالحی عمران، ابراهیم. (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت‌بندی موانع و چالش‌های اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی در ایران. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی. ۶(۱۳)، صص. ۲۰۳-۲۳۰.

https://ssi.journals.umz.ac.ir/article_2290.html

• عباسی اتویی، محمد؛ بابایی مهر، علی؛ قاسمی، داود؛ جوادی رجه، عاطفه. (۱۴۰۱). نقش دولت در امنیت مالی شهروندان. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی. ۱۳(۷۲)، صص. ۱-۲۴. قابل بازیابی از:

http://sss.jrl.police.ir/article_99793.html

• عباسی، عباس؛ معتضدیان، رسول؛ میرزایی، محمدقاسم. (۱۳۹۵). بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی. پژوهش‌های مدیریت منابع سازمانی. ۶(۲)، صص. ۶۰-۴۹. قابل بازیابی از:

<https://ormr.modares.ac.ir/article-28-2015-fa.html>

• قادری، ادريس؛ کیانی، داوود؛ زیباکلام، صادق. (۱۴۰۰). اقتصاد سیاسی قاچاق کالا در ایران: آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری و سازوکارهای حکمرانی. فصلنامه سیاست جهانی. ۱۰(۱)، صص. ۱۹۷-۲۲۰. قابل بازیابی از:

https://interpolitics.guilan.ac.ir/article_4791.html

- کسب دوست، عباس؛ دانش فرد، کرم‌اله؛ معمارزاده طهران، غلامرضا. (۱۴۰۱). پیشران بهره‌وری سازمانی: آسیب‌شناسی شکاف اجرای خط‌مشی مدیریت سرمایه انسانی (مطالعه موردی وزارت کشور)، فصلنامه چشم‌انداز مدیریت دولتی. ۱۳(۲)، صص. ۱۴۱-۱۵۹. قابل بازیابی از:

https://jpap.sbu.ac.ir/article_102004.html

- مرادی، علی؛ رستمی، تورج. (۱۴۰۱). واکاوی تاثیر قاچاق سلاح بر امنیت عمومی استان کرمانشاه. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی. ۱۳(۷۲)، صص. ۱۲۳-۱۵۰. قابل بازیابی از:

10.22034/SSS.2023.1267614.1858

- مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۳۹۹) گزارش نهایی تحقیق و تفحص از سیاست دولت‌ها در مبارزه با قاچاق کالا و ارز.
- نقدی، ابراهیم، گلی، رضا. (۱۳۹۴)، محشای قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز. چاپ دوم. تهران: انتشارات مسیر دانشگاه.

- نیازی محسن؛ رضوانی، زهره؛ صادقی آرانی، زهرا. (۱۴۰۱). ارائه الگوی تعاملی امنیت اجتماعی با استفاده از مدل سازی ساختاری. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی. ۱۳(۷۰)، صص. ۲۵-۴۹. قابل بازیابی از:

http://sss.jrl.police.ir/article_98069.html

- Abubakari, Z., Richter, Ch., & Zevenbergen, J. (2018). Exploring the “implementation gap” in land registration: How it happens that Ghana’s official registry contains mainly leaseholds. *Land Use Policy*. 78(1), pp. 539-554. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.07.011>.
- Anderson, E.J. (2011). *Public policymaking: An Introduction*. Seventh Edition. Boston, MA: Wadsworth Publishing.
- Andriichenko, N. S., Reznik, O. M., Tkachenko, V. T., Belanuk, M. V., & Skliar, Y. I. (2020). Smuggling Of Goods As A Strategic Threat To The Economic Security Of European States. *Enero – Junio*. 8(15), pp. 346- 357. DOI: 10.5377/reice.v8i15.9974
- Bakker, C., Webstera, J. B., Nowaka, K. E., Chatterjeea, S., Perkinsa, C. J., & Brigantic, R. (2020). Multi-game modeling for counter-smuggling. *Reliability engineering and system safety*. Reliability Engineering and System Safety, 200 (2020), 106958. doi: 10.1016/j.ress.2020.106958.
- Bian, sh., Nduneseokwu, ch. K., li. Ch., & Harder. M. K. (2021). Drift in policy implementation: Incentives thwarted in a recycling programmer. *Waste Management & Research*. (00)0, pp. 1-10. doi: 10.1177/0734242X211025193
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 3(2), pp. 77-101. doi/abs/10.1191/1478088706qp063oa.
- Chigudu, D. (2015). Navigating policy implementation Gaps in Africa: The case of Zimbabwe. *Risk governance & control: Financial markets & institutions*. 5(3), pp. 7-14. doi:10.22495/rgcv5i3art1
- Creswell, J. W. (2007). *Designing and conducting mixed method research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Domorenok, E., Graziano, P., & Polverari, L. (2021). Introduction: Policy integration and institutional capacity: theoretical, conceptual and empirical challenges. *Policy and Society*. 40(1), pp. 1-18. doi.org/10.1080/14494035.2021.1902058.
- George, T. O., Onwumah, A. C., Ozoya, M. I., Olonade, O, Y. (2021). Good governance, social order, and development in Nigeria: The critical role of gender inclusion. *African Journal of Reproductive Health*. 25 (5s), pp.201-209.
https://www.ajol.info/index.php/ajrh/article/view/221455
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2012). *Applied thematic analysis*, Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. https://dx.doi.org/10.4135/9781483384436.
- Hafiz M. (2011). Policy implementation models: the case of library and documentation services in Pakistan, 1998-2008. *New Library World*. 102(3), pp. 87 – 92.
doi.org/10.1108/03074800110383769.
- Hajdari, A., & Alishani, C. A. (2020). Smuggling of goods. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 57(4), pp. 1159-1172.
https://doi.org/10.31141/zrpfs.2020.57.138.1159
- Hill, H., & Hupe. H. (2014). *Implementation an introduction to the study of operational governance*. Third edition. Los Angeles I London I New Delhi Singapore I Washington DC .
- Holmes, j., Fairbrother, H., Livingston, M., Pennay, A., & Whitaker, V. (2022). Youth drinking in decline: What are the implications for public health. *Public policy and public debate?*. *International Journal of Drug Policy*. 102 (2022), 103606.
doi.org/10.1016/j.drugpo.2022.103606.
- Howlett, M., Ramesh. M., & Perl, A. (2009). *Studying public policy, policy cycles & policy subsystems*. Third edition. Oxford University.
- Jordan, A. (1999). The Implementation of EU environmental policy: a policy problem without a political solution?. *Environment and Planning C: Government and Policy*. 17 (1), pp. 69–90. doi.org/10.1068/c170069.
- Kalaba, F. K. (2016). Barriers to policy implementation and implications for Zambia's forest ecosystems. *Forest Policy and Economics*. 69(1), pp. 40-44.
doi.org/10.1016/j.forpol.2016.04.004.
- Lincoln, M G. (2006). The Social health care policy implementation gap: Moving beyond the legacies of 'new' public management. *Public Policy and Administration*. 21(4), pp. 15-24. doi.org/10.1177/095207670602100405.
- Milio, S. (2010). From policy to implementation in the European Union: the challenge of a multi-level governance system. Ediscussions, stats, and author profiles for this publication.
- Patton, M.Q. (2007). *Sampling, qualitative (purposive)*, The Blackwell Encyclopedia of Sociology.
- Molete, M., Stewart. A., Moolla. A., & Igumbor, J. O. (2021). Perceptions of provincial and district level managers' on the policy implementation of school oral health in South Africa. *BMC Health Services Research*. 21(18), pp. 1-10. doi: 10.1186/s12913-020-06004-9
- Owens, E., & Ba, E. (2021). The Economics of Policing and Public Safety. *Journal of Economic Perspectives*. 35(4), pp. 3-28, at https://doi.org/10.1257/jep.35.4.3
- Peters, B. G., Van N., & Frans, k.m. (1998). *Public policy instruments, evaluating the tools of public administration*. University of Pittsburgh, USA.
- Pettersson, F., Stjernborg, V., & Curtis, C. (2021). Critical challenges in implementing sustainable transport policy in Stockholm and Gothenburg. *Cities*. 3 (2021), 103153.
doi.org/10.1016/j.cities.2021.103153

- Rahman Khan, A. (2016). Policy implementation: Some aspects and issues. *Journal of Community Positive Practices*. 3(1), pp. 3-12.
<https://EconPapers.repec.org/RePEc:cta:jcppxx:3161>
- Ricco, G., & Schultz, C. A. (2019). Organizational learning during policy implementation: lessons from U.S. forest planning. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 21(3), pp. 275-287. doi.org/10.1080/1523908X.2019.1623659
- Rosli, A., & Rossi. F. (2014). Explaining the gap between policy aspirations and implementation: The case of university knowledge transfer policy in the United Kingdom. CIMR Research Working Paper Series. Working Paper No. 20.
<http://www7.bbk.ac.uk/innovation/publications/docs/WP20.pdf>
- Sager, F., & Gofen, A. (2022). The Polity of implementation: Organizational and institutional arrangements in policy implementation. *Journal of Governance*. 35(2), pp. 347-364. doi.org/10.1111/gove.12677.
- Schofield, J. (2001). Time for a revival? Public policy implementation: A review of the literature and an agenda for future research. *International Journal of Management Reviews*. 3(3), pp. 245–263. doi/abs/10.1111/1468-2370.00066.
- Shin, D. H. (2010). the effects of trust, security and privacy in social networking: A security-based approach to understand the pattern of adoption, *Interacting with computers*. 22(5), pp.428-438. <https://academic.oup.com/iwc/article-abstract/22/5/428/688656>
- Smith, R. A., Girth, A. M., & Hutzal, M. (2021). Assessing organizational role and perceptions of programmatic success in policy implementation. *Administration & Society*, 00(0), pp. 1-35. doi.org/10.1177/0095399721101162
- Surbakti, E., Sulaeman, A., Alamsyah, D. N., & Kartini, D. S. (2021). Implementation on financial assistance policy of political parties in 2015-2018. *Utopía y Praxis Latinoamericana*. 26(2), pp. 313-322.
<https://produccioncientificaluz.org/index.php/utopia/article/view/35685>.
- Zahariadis, N. (2014). Ambiguity and multiple streams. In Paul A. Sabatier and Christopher M. Weible (eds.), *Theories of the Policy Process*, 3rd ed. Boulder, CO: Westview Press.
- Zhang, N., Rosenbloom, D. H., & Dong, CH. (2021), Deficits pro forma and Ssubstantive: Multilevel policy implementation in China’s administrative approval intermediaries reform. *American Review of Public Administration*. 00(0), pp. 1-15.
doi.org/10.1177/02750740211010539
- Zhang, J., Lub, J., Pana, J., Tanc, Y., Cheng, X., & Lie, Y. (2022). Implications of the development and evolution of global wind power industry for China—an empirical analysis is based on public policy. *Journal of Energy Reports*. 8(4). Pp. 205-219.
doi.org/10.1016/j.egyr.2022.01.115

Improving social security: the exigency to understand the gap implementation of anti-trafficking goods and currency policy

Abstract

Background and objective: One of the duties of governments is to provide social order and security, which affects all aspects of society. Smuggling is one of the most important obstacles that creates social security and has destructive effects on the society. Extensive evidence shows that the policy of combating the smuggling of goods and currency in Iran does not lead to the desired results after its approval. By understanding the complexity of the implementation of the policy of combating the smuggling of goods and currency, the present study seeks to identify the gap in the implementation of the policy to improve social security.

Methodology: The current research has a qualitative approach and in the form of an interpretive paradigm, thematic analysis strategy has been used to analyze the obtained data. The data collection tool was semi-structured interviews with seventeen Policy implementers who were purposefully selected and continued until data saturation. In order to, validate the research model; two strategies of external review and pluralism were used.

Findings and results: The findings of the present research showed that 6 main themes and 14 organizing themes include weak institutional capacity (organizational independence, weak judicial system, administrative corruption), lack of resources (control facilities, weak human resources), Weak monitoring (weak monitoring of freight traffic, lack of attention to borders) causes a gap implementation policy to combat goods and currency smuggling. The obtained results indicate that the implementation this policy is a complex phenomenon that the resulting gap has harmful consequences for the country and is often ignored by the policy makers. Therefore, in order to improve social security, they need to revise the policy implementation process.

Keyword: social security, social order, policy implementation, gap implementation, prevention of goods and currency smuggling policy